

مدیر مرخص

الهامی صفا

اداره خانه

ایستانبول . جفال اوغلندہ دائرۃ اجتہاد

Adresse: Idjtihad Constantinople

نومرو ۶۴ — ۲ مایس ۱۳۲۹

آبونہ

سنہ ۴۰ غروش ۲۵ غروش
ممالک اجنبیہ ایچین ۱۰ فرانق ۶ فرانق

نسخہ سی ۵۰ پارہ

دور دنجی سنہ

اجتہاد

حریت فکریہ خادم ، پنچشنبہ کونلری چیقار ، اقتصادی ، اجتماعی ، ادبی مجموعہ

تنظیماتجلیق مسالہ سی

۱

صوک زمانلردہ مطبوعات صحیفہ لرنده تنظیماتجلیق
علیہندہ شدتلی بر طاقم نشریات وقوعہ کلدی:

اُک اول تصویر افکارده یونس نادى بك «شیمدیكى
فلا کتلیرمزك اسباب متقدمه سی میاننده باشلیجه تنظیمات
طرز اداره سنك مهم بر رول اوینامش اولدیغی « ادعا
ایده رك تنظیماتجلیقك آرتیق افلاس ایتیش اولدیغی اعلان
ایتدی؛ ایکی کون صوکرآ ژون توركدده احمد آغایه ف بك،
ایرته سی کون تصویر افکارده کوپرلی زاده فؤاد بك ده
تنظیمات اصولی علیہندہ برر مقاله نشرایتدی؛ بش کون
صوکرآ انتشار ایدن سیل الرشادده شمس الدین بك،
تنظیماتجلیقنی تنقید ایتدکن صوکرآ اونك شیمدی «دها
زیاده رغبت قازانمش « اولماسدن قورقدیغی کوستردی؛
عینی کونده نشر اولونان تورك یوردی نده یوسف آچورا
بك ده بوتنقید و مؤاخذه لرہ اشتراك ایتككہ برابر «تنظیماتجلیقك
دها خیلی سرمایہ سی اولدیغی متأثرانه بر لسان ایله بیان
ایتدی. دورت کون صوکرآ، ینه تصویر افکارده یونس
نادی بك تنظیماتجلیق علیہندہ برقات دها شدید بر لسان
قولاندقن — تنظیماتجلیقك بزى « بر کرداب افتراق
وتذبذبہ سور و کله مش « ایچیمزه بر فلاکت عظیمه
اجتماعیه صالمش «، اورته لنى بولیه هرج و مرجہ اوغراتمش»

اولدیغی سوبله دکن — صوکرآ اونك « یالکز مدخول و غیر
مقبول دکل بلکک پک ملعون بر اصول « اولدیغی ادعا
ایتدی ، « تنظیماتك کویا ایلك یامق زعمی اپله بنیه ملته
صالدیغی بومدهش کابوسدن چیقوب قور تولق زمانی حالا
کله دیمی؟. « دییه صوردی، و « کوزی کور اولسون مفلس
تنظیماتك « دییه باغیردی ..

بر هفته صوکرآ، تورك یوردی — معمار کمال بكك بر
مقاله سی مناسبتیه — « تنظیماتجلیقك تخریباتی آ کلامق
ایسته یلرك بومقاله یی او قوماسی « لزومنی اعلان ایتدی ..
بونشریاتك « قوتلیجه بر جریان فکری نك نظاھرات
خارجیه سی « اولدیغی آ کلا یورم، و عینی زمانده یکی یکی
جریانلر تولید ایتكده اولدیغی ده کور یورم. اونك ایچون
بواھمیتلی مسالہ یی اطرافیلہ تدقیق ایتككہ لزوم حس اید یورم.
تنظیمات علیہندہ کی بوھجوملر حقلى میدر؟ تنظیمات
أصولی حقیقتاً مضر میدر؟ بواصولی آرتیق بر اراق
لازمی در؟

بومسالہ لری حل ایدم ییلک ایچون، اول آمرده
« تنظیماتجلیق « كنه دیمك اولدیغی، « تنظیمات أصولی « نك
نہدن عبارت بولوندیغی صریح وقطی بر صورتده تعیین
ایتملى در. چونك « تنظیماتجلیق « کله سی و « تنظیمات أصولی «
تعییری هر كسك ذهندنه عینی معنایی افاده ایدن کله
وتعییرلردن دكلدر :

«تنظیمات خیریه» تعبیری «کاخانه خط‌هایونی» نك
تشرینه علم اوله‌رق قوللایلم‌مقدده‌ر؛ فقط‌بوخط‌هایون
متعدد احکامی محتویدر، بواحدکامک هپسی موقع تطبیقه
قونماشدر؛ اونک ایچون «تنظیماتحیلک» نك ضرر ویردیکی
-افلاس‌ایندیکی‌ویاییده‌جکی-ادعا‌ایدیلیرکن، «تنظیماتحیلک»
کله‌سنه ویریلن معنائک حدودینی تعیینه لزوم واردر.
بوندن باشقه، تنظیمات خیریه‌نک باباسی رشید پاشا ایدی،
اونک مسلکی ایله خلفلرینک مسلکی آراسنده ایسه تام
بر توافق یوق ایدی؛ اونک ایچون «تنظیماتحیلر»
زمره‌سنگ کیملردن متشکل اولدیغی و بونلرک مسلکلرنده
نه‌کبی اوصاف و اساسات ثابته و مشترکه بولوندیغی‌ده‌تدقیق
و تعیینه محتاج مسأله‌لردندر.

تنظیماتحیلک علیهنده یازیش اولان مقاله‌لرده، بو
خصوص‌صارلده کافی درجه‌ده صراحت و قطعیت یوق؛
بالعکس ایجه بویوک فرقلر، ایجه مبهم نقطه‌لروار؛ و ظن
ایدیورم‌که: بوکون «تنظیماتحیلغه‌علیه‌دار» اولمقدده
همفکرکبی کورون بعض ذوات، «تنظیماتحیلک» دن نه
قصد ایتدک‌لرینی -واوکا هانکی نقاط نظردن اعتراض
ایتدک‌لرینی - برصراحت‌نامه ایله تعیین‌ایدنجه، بربرلردن
آریله‌جق، بربرلرینه‌علیه‌دار اوله‌جقلردر.

بن، که اوزرنده مناقشه‌یه محل ویرمه‌مک ایچون،
تنظیماتحیلغنک طوغریدن طوغری‌یه لهنده ویا علیهنده
اداره‌کلامدن چکینه‌جکم؛ و یالکر تنظیمات علیهنده‌کی
مقاله‌لرده دور تجدیدیمزه و مجددلریمزه عطف ایدیش
اولان قصورلری تدقیق ایدرک: بونلرک حقیقتاً قصور
اولوب اولمادیغی و دور تجدیدیمزک محصولی بولونوب
بولونمادیغی حقنده‌کی مطالعه‌لریمی سوبلیه‌جکم.

*
**

«تنظیماتحیلغنک افلاسی» نی اعلان ایدن مقاله‌ده:
«تنظیمات اصول‌تجدیدی» نك «اساسات متینه‌یه‌هیچ‌ده

اهمیت ویرمین بر ته‌الکله‌غربه‌توجه‌ایتمش» اولدیغی
ادعا‌ایدیلوردی. [تصویرافکار: ۲۷ شباط]

بن، تاریخ‌تجدیدیمزده بویله «برتهالک» نك اثرلرینه
تصادف ایتدم؛ بالعکس، تجدیداتمزک روش عمومیسندن
آکلادم‌که: هان هیچ‌رشیئی قطعی بر مجبوریته‌قارشیسنده
بولونمادجه یاپامشز؛ هر خطوه‌تجدیدی‌آتمق ایچون
پیشاق‌کیمکه دایانجه‌یه قدر بکله‌مشز، و بزه‌اومجبوری
خطوه‌ینی آتدیران اسباب عاجله‌نک زائل اولدیغی‌کورور
کورمرز آدیمیزی یا‌گری‌یه چکمش ویاخود باشقه بر
استقامته‌توجیه‌ایتمشز؛ «غرب‌مقلدلکی» بزده‌فاعلانه
اولمقدن زیاده‌منفعلانه اولمش: بز غربی‌ایستیه‌رک تقلید
ایتمه‌مشز، اونک هجوم واستیلاسنه‌معروض‌قاله‌رق حکم
ونفوذی‌آلته‌چکمشز؛ آوروپا‌حیات و مدنیته‌نک مملکتیمزده
تشکیل‌ایتدیکی شدتلی سیلار آراسنده یریمزده‌طورمغه
چالیشمشز، بوسیلا آراسنده یورومه‌مش‌سوروکله‌نمشز:
سیلابه‌مدنیت‌ایچنده‌معین بر هدفه‌طوغری‌یورومکه
ویا یوزمکه چالیشان بر انسانه‌دکل، بوسیلابه‌ایچنده
حرکتیمز‌طورمق‌ایسترنک آقینتیلرک کیفه‌تبعاً‌سورو-
کله‌نوب‌کیدن برقضا‌زده‌یه‌بکزه‌مشز؛ فیرطینا آراسنده
دمیرینی‌آله‌رق‌ویوکلرینک بر قسمی‌آله‌رق‌ایلریله‌مکه
چالیشان برکمی‌گبی‌دکل، دمیرینه‌و‌آغیرلغه‌کووه‌نه‌رک
یرنده‌طورمق‌ایسترنک فیرطینانک شدتدن -دمیرینک
قوپدیغی، تکنه‌سنگ‌زده‌له‌ندیکنی، یوکلرینک قارشوب
دوکولدیکنی‌کورن و- ایستیمی اولمادیغی ایچون‌دالغالر
آلنده بر او یونجاق‌حاله‌کلن برگی‌کبی حرکت‌ایتمشز...
بوگیمی‌قور‌تارمغه‌جابالایان‌قاپتانلر -آزاده‌صیراده-
اوجاقلری‌یاققی، مانورالر یاققی، صافرالر آتمق‌ایسته‌مشلر،
بونک ایچون‌أمرلر‌بیلله‌ویرمشلر... فقط‌بوا‌مرلر‌لندن
قسم‌اعظمنک اجراسز‌قالدیغی، و- ده‌افاسی-
کندیلرینه‌خلف‌اولان‌قاپتانلر‌طرفندن‌گری‌یه‌آلیندیغی
کورمشلر...

مخصوصات قومیه و ملیه سینه صاحب برملت حالنده تعضو و تشکل ایدمه مکلیکیمزک « سبی ده غربی تقلید ایتمکلیکیمز دکل، - تعیر جاترایسه - غربه تقلد ایتمکلیکیمز در: کندی اختیاریمزله عصرک ایجاباتی نه اویمق ایسته مدیکمز ایچون هپ وقایعک جبر و تضییق آلتنده تحولاته اوغرامقلمیز در.

*
**

تنظیمات علیهدارلرینک اک چوق اعراض ایتدکاری
مسأله: مکتب - مدرسه مسأله سیدر. اونلرک هان
هپسی، تنظیماتجیلری مدرسه لری اصلاح ایتدکلرندن
- کندی حالرینه بر اقدقلرندن - طولای مؤاخذه
ایدیورلر.

بن ده مدرسه لرک اصلاحنه بویوک بر اهمیت ویر یورم؛
بن ده قانع بولونیورم که: هیأت اجتماعیه مزک اک مبرم
احتیاجلرندن بریسی مدرسه لرک اصلاح ایدیلرک تکمل
ایتدیر یلسی در. قائممقاملقد بولوندیغ صیرالرده مدرسه لرک
نه حالده اولدیغنی، و مدرسه لیلرک کوییلر اوزرینه نه قدر
درین تأثیرلر یاپدیغنی یاقیندن کورمش ایدم؛ دارالمعلمین
مدیریتده بولوندیغ صیراده ایسه مدرسه لیلرک احوال
روحیه سنی یاقیندن تدقیقه فرصت بولمش، و اونلرک
قصورلرینده مزیتلرینده آکلامش ایدم؛ مدرسه لیلرک
مکتبیلرک کندن چوق ده قوتلی بر مرام وجدیت،
چوق ده دواملی بر جهد و دقت بولوندیغنی کورمش،
و - شیمدی یه قدر شفاها بر چوق ذواته سویله دیکم وجهله -
مدرسه لرک اصلاحی مملکته پک نفوذلی و فعال، چوق
جدی و شباتکار عضولر قازاندره جغه قطعی بر قناعت
حاصل ایتمش ایدم. بونکله برابر بن مدرسه لرک اصلاحنه
اهمیت ویرمه مک مسئله سندن طولای اُسکی محدودلریز
مؤاخذه ایتمکی حق سز بولبورم: مدرسه لرک الان اصلاح
ایدیلمه مشدر؛ اونک ایچون مدرسه لرک اصلاحی مسأله سی
تاریخه دکل سیاسته عائد مسأله لر دندر؛ او، دونک دکل،
بوکونک و یارینک مسأله لر دندر. بز شیمدی، «تنظیماتجیلر

رشید پاشانک، عالی پاشانک، مدحت پاشانک
محرراتنده بوحاللرک بر چوق دلیللری واردر؛ بالخاصه
عالی پاشانک ۱۲۷۴ تاریخلی لایحه سی، تمامیه بویله بر
«قاپتان حالت روحیه سی» ایله یازیلشدر:

«دولت علیه شو مشکلات و مهالکک قارشیننده فرید
و وحید قلوب ملتیزک تناسلجه و زراعت و حراجه اک نافع
و ألزم اولان افرادینی دائما سلاح آلتنده ابطال و واردات
معینه سنی بو اوغورده صرف ایتمکه مجبور اولدیغندن نه اعمار
ملکک خرج ایدمکک بر آچقه ونه دولت و ملت خیر و منفعتی
موجب نظامات دوشونمکه بر دقیقه بولامیور؛ وایشته بوده
دوشمانلریمزک آرایب استحصالتنه چالیشدقلری نتیجه مهلککینی
بر یاندن تعجیل ایدیور. زیرا ملت اسلامیه نک عسکر ویرن
تفوسنک مدت مدیده بوحاله متحمل اوله میه جنی و خزینة دولتک
اوله ثمره سز مصارف کلیه نه دایانامایه جنی و شخصلری عسکر
باصقیسینده و قبلری فساد و خلاص آرزوسینده اولان اون
میلیونی متجاوز تبعه نک ده بر چوق زمانلر تحت تابعیتده
طوتوله میه جنی آشکاردر. تواریخ ازمینه سالفه و سیما وقوعات حالیه نک
أرباب فنه تعلیم ایلدیکی علم و اعتبار و تجربه اقتضاسیجه بویله بر موقع
هولنا کدن یاریم تدابیر و یاخود تائی ایله جیقلمق قابل دکلدر. و میدانده
اولان اماراته نظراً بعدازین تائی و تردیدایله کچیره جک و قتمزده
قالمادی کی در. ایدم دوشمانلریمزک دولت محمدیه و ملت اسلامیه یی
دوشورمکه چالیشدقلری کرداد اضمحللادن بعونه تعالی تخلیصی
ایچون آرتیق اوافق تفک محاذیره باقلمایه رق و حفظ اصول نیت
خیر عاقبتی ایله فروعدن بعض مرتبه فدا کارلق اولونماسنه خالصانه
عزم و قصد اولونه رق حال حاض. یزی بولوندیغیمز عصرک
مقتضیاتنه مهما امکان تقریبه و تقریب ایله بیننده مفاسد و مقاصد
اجنبیه یی تحریبه مسارعت و شتاب فرض درجه سنی کچمشدر...
..... شویله بر بویوک بهرا افتده بلورمکده و غمام
ظلمانیسی اوستمزه کلکده ایکن سفینه دولتی قورتارمق ایچون
بر آزیوک آتمقده تردد اقتضا ایدرم؛ و آتیلما یوبده معاذه
تعالی کمی قرمیه دوشدیک کی تخفیف بار خاطری ایچون فدا سنده
خست اولونان جهوله برابر غارتزده امواج تلف اولمازی؟
و آله ندامتدن باشقا سرمایه قالیری؟ و ندامتک بر فائده سی
اوله بیلیری؟...»

تاریخ تجدیدمیزده کورولن قصورلرک اک بویوک
- بنم فکرجه - بویله، هپ «جبر وقایع» ایله حرکت
ایتمکلیکیمز، هر آدیم باشنده - تکرار جبر کورونجه یه
قدر - اوزون بدوره توقف کچیرمکلیکیمز در. «کندی

— هر يگي که کفر و بدعت نظری ايله باقان — اکثریت مهيه مخالفت ايدر ...

شبهه سز ، هر متدين ، « حکمت » ك ضاله مؤمن اولديغنه اعتقاد ايدر؛ فقط خلق « حکمت » ايله « بدعت » ك حدوديني هان دائما اعتياده و بعضاً منفعت کوره تعيين و تفريق ايلر ...

ابتدائی مکتب لرينه بيله عنعنه خارجه ده کی درس لرك نه قدر مشکلات ايله کيرمش اولديغنی نظر دفته المق ، بوكا قطعی برقاعت حاصل ایتکه کفایت ايدر ..

عصر لر دن بری ثابت بر شکل آلمش اولان — و فضله اوله رق دین ايله ده شدتله علاقه دار بولونان مؤسساتك عنعنه لرینی قیرمق ، او مؤسساته یگیلك ادخال ایتك قولای دکلر ؛ بونك ایچون اول امرده او مؤسسات اطرافنده اویکیله مساعد بر جریان افکار حصوله کتیرمک ضرور ایدر .

فی الواقع دیورلرکه :

« بونکون ، بوتون دنیانك ایکی بویوک دارالفنونی اولان « اوقسفورد » ايله « سوربون » ده وقتيله برر مدرسه دن باشقه برشی دکل ایدی . ایجابات زمانه کوره تکمیل ایده ایده بونکونکی حال کالی بولدیله . » [تصویر افکار : ۱۳ مارت]

فقط ، اونوتما لیدرکه ، اولنرك بوتحول و تکاملی غایت بویوک و بطی بر تدریج ايله — دورت بش عصر ظرفنده — وقوعه کلدی ؛ بزم اوقدر بکله مک و قییمز وارمی ایدی؟

فضله اوله رق اورالرده ده بودارالفنونلری تحوله اوغراتان قوتلر — اولنرك خارچندن کش ایدی: یکیلکله ، او دارالفنونلره آنجق خارجه ده ویکی مؤسسه لرده حیات و قوت بولدقن صوکر کیرمش ایدی ..

تکامل قانونلرینه یا کلش معنا ویرمه ملی یز: یوکسک بر مدنیت ايله تماسه کلن بر جمعیتک تکاملی ، اطرافنده ده یوکسک سویه لی بر مدنیت کورمین بر جمعیتک تکاملنه بکیره من . . . بر مملکتک بوتون مؤسساتی او مملکتده

مدرسه لری نیچون اصلاح ایتدیله ؟ « دییه دکل « مدرسه — لری نیچون اصلاح ایتبورز ؟ نه وقت اصلاح ایده جکز ؛ ناصل اصلاح ایتلی یز ؟ » دییه دوشونملی یز ..

مدرسه لری اصلاح ایتك اوچ ربع و حتی یاریم عصر قدر اول شیمدیکندن دهامی قولای ایدی ، او زمان اصلاح ایچون آلد بویوک بر فرصت و ارایدی ده بوفرصت فوت می ایدیلدی .. که ، مدرسه لرك اصلاح ایديله مسندن طولانی تنظیماتجیلری مؤاخذه ایدیورز ؟

تنظیمات علیهدارلرینك بعضیسی ، مجددلریمزك نشر معارف خصوصنده یالکر اکیک ایش کوردکلرینی دکل عینی زمانده یا کلش یول طوطقلرینی ده ادعا ایدیورلر ؛ اولنری یالکر مدرسه لری اصلاح ایتدکلرندن طولانی دکل ، مکتب آچدقلرندن طولانی ده مؤاخذه ایدیورلر :

« . . . نشر معارف ایچون مدرسه لری ترك ایدره ك مکتب آجه جق یرده مدرسه لری اصلاح ایدره ك علوم و فنونی اورایه ادخال ایتك کرک ایدی » [تصویر افکار ، ۲۷ شباط] دیور ؛ و بویوروغرامك قابل اجرا اولدیغنی ده اثبات ایتك ایستورلر :

« بوكا مانع شرعی و دینی یوق ایدی . حکمت ضاله مؤمندر ، نره ده بولورسه هان آلفه شتاب ایدر دین بر دین علوم و فنونك تحصیله هیچ بر زمان ممانعت ايله مزیدی .. » [تصویر افکار : ۲۷ شباط]

دیورلر . شبهه سز ، مدرسه لره علوم و فنونی ادخال ایتکه بر مانع شرعی و دینی یوق ایدی . فقط ، اونوتما — مالی یزکه ، عسکره تعلیم یاپدیرمغه ده بر مانع دینی و شرعی یوق ایدی ؛ بویله اولدینی حالده « تعلیم » اصولی تأسیس ایده بیلنجه یه قدر نه قدر اوغراشمق ، نه قدر « کفر و بدعت » تهمت لرینه قارشى طورمق ، نه قدر فلا کتار کورمک ، نه قدر قائلر دوکمک لازم کلدی ایدی ..

اصلاحات مسألهرنده ، علاقه دار اولانلر ، دینك احکام اساسیه سنه دکل ، تلقیات معتاده سنه استناداً حرکت ایدرلر : اصلاحاته ، دینك احکام اساسیه سنی بیلوب تقدیر ایدن اقلیت قلیله دکل ، دینی عاداتن عبارت ظن ایدن

حکومتک مقدرات ملتله اوینادیغنه ذاهب اولماق بویوک غفلت و ضلالت در . بوضالات اکثریا فرانسز عرفاننک ، فرانسز تربیه سنک تشکیل ایتدیکی قسارله خاص در . ملت می حکومتک محصله سیدر یوقسه حکومت می ملتک محصله سیدر ؟ بو مسئله یی ۱۳۰۰ سنه اول :

کیف مانکونوا یولی علیکم

حکم قطعیمی قطعیا حل و فصل ایتمش اولدیغی کیی (مونته سکیو) ده عینی حکمی تأییداً "Chaque peuple est digne De son gouvernement" وضع ایتمشدر .

باشقا بیر یرده موضوع بحث ایتشدم . هیچ بیر حکومت ملتک نه پک چوق فوقه چیقاییلیر . نه ده پک چوق دوننه اینه بیلیر . هرایکی حالده ده پریشان اولماسی مقرر در . ملتک مطالب روحنه جواب اجابت و یرمک حکومتلرک ائک بیرنجی شرط بقاسی در . فقط حکومتلر ایچین ائمشکل شی واک بویوک هنر ملتک قلبی اصغا ایتک و تمایلات ظاهریه و عنینه سنی حقیق ، مستمر و ذی حکم آماندن ، قعر جاننده کیزلی قالان و مشکوک ، مغلق ، منفرد شائقه لرله متجلی اولان هاجسه لر دن تقریق ایده بیلمک در .

اگر ملتک مقدراتنه حاکم بیر صنف بولونماق ایسته نیرسه بوحا کیمته ائک زیاده یاقین اولاراق کنج لر صنفی کوسته ریله بیلیر .

الشیخ ان یحوی النهی تجارب
وشباب رأى القوم عند شبابها [*]

دیمک ، که حکومت ملتک حقیق طلب روحنی آکلاماق ایسترسه ملتک توانا کنج لرینک تمایلاتنه هراجعت ایتک ایجاب ایدر . ملتک حقیق شائقه و سائقه لری آنجاق اولنلرک کوزلرنده یانار ، اولنلرک قوللری و دماغلری ایله حصول بولور .

[*] معنای :

مسن آدملر تجربه لری سایه سننده عقل و ادراک صاحبی اولسه لرده ینه بیر قومک کنج و توانا فکرلری توانا کنج لر نده در .

چکیدکن یتیشمز ؛ او مؤسسات آشی و چلیک محصولی ده اوله بیلیر ..

قائم لری کل بیانی کلک ، آرمود آخلاطک ، بوتون میوه آغاجلری برطاقم بیانی آغاجلرک تحویلی ایله حصوله کلشدر ؛ فقط بوکون قائم لری کللر و میوه آغاجلری یتیشدیرمک ایچون هپ اوله تحوللر وقوعه انتظار ایتکه لزوم کور یورمی یز ؟ ..

.. *

« نشر معارف ایچون مکتب آچه جق یرده مدرسه لری اصلاح ایتک » پروغرامنک موافق بر پروغرام اولوب اولمادیغی ده جای تدقیق در .
بو خصوصه بر حکم و یره بیلمک ایچون اول امرده مملکتیمزده معارفک نه صورتله انتشار ایتمش اولدیغی نظر دفته آلق لازم در .

أرنکوی : ۲۸ نیسان ۳۲۹ ساطع

کیمک مقدراتی کیمک آئنده ؟

— که چیره —

دون مقری کوبنده اوچ دورت کنجک رفاقتیه تفرج ایدیوردق . بولردن بری — که (فرانسه) نک (پاریس) نک صوروبون دار الفنوننده اوقومش ، دیپلوما آلمش و الیوم عالی بر مکتبه خواجه لقی ایتکده در — بحرای کلامی ، حکومتی تنقید و ادیسنه دوغرو چویردی :
« حکومت ، ملتله لازم اولانلری یایمایور . حکومت ، ملتک مقدراتی آئنده طوتیور » دیدی . محتمل ، که حکومت آدملری ملتک مقدراتیه اوینایور معناسنده داها شدید و داها شدید اولماقله برابر داها زیاده متضال بیر حکم و یرمک ایسته یوردی . بو کنجه دون سویله دیکلریمی بو کون (اجتهاد) ک دلاتیه ، بوتون کنج لرده یغنی (اجتهاد) ی اوقوماقده فائده و لذت بولان بوتون کنج لرده ده سویله مک ایسته یورم :